

Міністерство освіти і науки України
Львівський національний університет імені Івана Франка
Кафедра спеціальної освіти та соціальної роботи

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Декан
факультету педагогічної освіти
доц. Д. Д. Герцюк
« 28 » 08 2020 р.

Програма навчальної дисципліни

МЕНЕДЖМЕНТ В ОСВІТІ

Галузь знань	<u>01 Освіта/ Педагогіка</u>
Спеціальність	<u>016 Спеціальна освіта</u>
Спеціалізація	<u>Логопедія</u>
Факультет	<u>педагогічної освіти</u>

РОЗРОБЛЕНО ТА ВНЕСЕНО: Кафедра спеціальної освіти та соціальної роботи
факультету педагогічної освіти
Львівського національного університету
імені Івана Франка.

РОЗРОБНИК ПРОГРАМИ: Заячук Юлія Дмитрівна – доцент
кафедри загальної педагогіки
та педагогіки вищої школи
кандидат педагогічних наук.

Обговорено та рекомендовано до затвердження кафедрою спеціальної освіти та
соціальної роботи
«28» __08_____ 2020 року, протокол №_1_____

ВСТУП

Програма вивчення навчальної дисципліни “**Менеджмент в освіті**” складена відповідно до освітньо-професійної програми «Логопедія» підготовки здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальністю 016 «Спеціальна освіта»

Предметом вивчення навчальної дисципліни є мета, завдання, зміст управління освітніми системами, структура і стиль менеджменту, модернізація управління освітою як рушійна сила освітнього процесу та фактор якості вітчизняної освіти.

Міждисциплінарні зв'язки: педагогіка, психологія, менеджмент, філософія освіти.

Програма навчальної дисципліни складається з **таких змістових модулів:**

1. Менеджмент освітніх організацій.
2. Менеджер освіти.

1. Мета і завдання навчальної дисципліни

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни “Менеджмент в освіті” є надання студентам систематизованих знань з теорії і практики освітнього менеджменту, формування комплексних компетенцій менеджера освіти, розвиток організаторських здібностей, системного, творчого, аналітичного мислення та сприяння формуванню вмінь створювати психологічно комфортну атмосферу та підтримувати дух партнерства в навчальному закладі. Крім того, курс присвячено окресленню задач менеджменту вищої школи, питанню стратегії розвитку вищого навчального закладу, в тому числі інтернаціоналізації як однієї з них, а також аналізу європейської реформи в галузі освітнього менеджменту та управління вищими навчальними закладами як важливої частини трансформації сучасної вищої освіти, та питанням інтегрування України у європейський освітній простір.

1.2. Основними завданнями вивчення дисципліни “Менеджмент в освіті” є

- розкриття основних теоретичних засад освітнього менеджменту, сприяння засвоєнню студентами знань, формуванню в них вмінь з управління закладом освіти;
- вироблення у студентів якостей, що відповідають сучасній моделі менеджера освіти;
- формування у студентів комплексних компетенцій менеджера освіти та їх психолого-педагогічної готовності до здійснення управлінської діяльності.

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати:

- ✓ теорію і практику освітнього менеджменту;
- ✓ сутність поняття «менеджмент в освіті»;
- ✓ сутність стратегічного управління та його етапів;
- ✓ методи освітнього менеджменту;
- ✓ стилі менеджменту;
- ✓ професійні та особистісні характеристики менеджера освіти;

- ✓ задачі менеджменту вищої школи, поняття стратегії розвитку вищого навчального закладу;
- ✓ суть інтернаціоналізації як стратегії розвитку сучасного вищого навчального закладу;
- ✓ суть реформи в галузі освітнього менеджменту та управління вищими навчальними закладами як важливої частини трансформації європейської вищої освіти.

вміти:

- ✓ дотримуватися демократичного стилю управління навчально-виховним процесом,
- ✓ забезпечувати цілісність й системність навчально-виховного процесу,
- ✓ моделювати різні шляхи вирішення практичних завдань,
- ✓ застосовувати педагогічні дії для формування позитивних міжособистісних стосунків на різних етапах розвитку колективу,
- ✓ створювати психологічно комфортну атмосферу,
- ✓ підтримувати дух партнерства в навчальному і виховному процесі,
- ✓ здійснювати самоконтроль, вносити корективи у власну діяльність, поведінку.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 16 ауд. год., 74 год. самостійної роботи. Всього 3.0 кредитів ECTS.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Менеджмент освітніх організацій.

Тема 1. Функції та особливості освітніх організацій. Поняття «управління», «керівництво», «менеджмент», «менеджмент в освіті». Закони менеджменту (2 год.).

Особливості освітніх організацій. Основні характеристики освітніх організацій, що враховуються в процесі менеджменту. Особливості результатів діяльності освітніх організацій. Сутність понять «управління», «керівництво», «менеджмент», «освітній менеджмент». Шкільний менеджмент, внутрішньо шкільний менеджмент, педагогічний менеджмент, дидактичний менеджмент. Закони менеджменту. Закон спільних цілей. Закон розподілу праці. Закон зовнішнього доповнення. Закон інерції. Закон економії часу.

Тема 2. Стратегічне управління, його сутність (2 год.).

Стратегія. Оперативне і стратегічне управління. Стратегічне управління, його сутність. Ознаки стратегічного управління освітньої організації. Складові системи стратегічного управління. Основні етапи стратегічного планування діяльності освітньої організації. Зовнішнє та внутрішнє середовище освітньої організації.

Тема 3. Інноваційний освітній менеджмент. Завдання, принципи та методи шкільного менеджменту (2 год.).

Інноваційна освітня діяльність. Інноваційний освітній менеджмент як напрям управлінської діяльності. Менеджмент освітніх інновацій. Складові освітньої інновації: педагогічна інновація, науково-виробнича інновація, соціально-економічна інновація. Масштабні та локальні освітні інновації. Закономірності інноваційного освітнього менеджменту. Структура інноваційного менеджменту. Фактори впливу на

інноваційний процес у закладі освіти. Ознаки інноваційної культури закладу освіти. Технологія розробки інноваційного освітнього проекту.

Мета і завдання шкільного менеджменту. Принципи шкільного менеджменту. Загальні функції шкільного менеджменту. Традиційний та інноваційний підходи до здійснення основних функцій шкільного менеджменту. Соціально-психологічні функції менеджменту.

Методи шкільного менеджменту: за цілями, за механізмами впливу, за стилем менеджменту, за функціями управління. Моделі управління ЗНЗ: адміністративно-функціональна, конкурентно-іміджева, проектно-інвестиційна.

Тема 4. Сутність і задачі менеджменту та управління сучасним вищим навчальним закладом. Глобальні тенденції розвитку сучасного університету (2 год.).

Менеджмент сучасного вищого навчального закладу. Задачі менеджменту вищої школи. Суть і концептуальна роль університету в історичному зрізі та в умовах сучасного суспільства та економіки знань. Глобальні тенденції розвитку сучасного вищого навчального закладу. Глобалізація й освіта. Світові інтеграційні процеси. Тенденція масовізації вищої освіти. Інтернаціоналізація вищої освіти. Фактори сучасних змін у вищій освіті. «Зовнішні» по відношенню до університету фактори змін у вищій освіті. «Специфічно університетські» фактори змін. Формування ринку послуг вищої освіти. Традиційні і нові постачальники вищої освіти.

Підприємницький університет. Інноваційний університет. Стратегічне управління вищим навчальним закладом. Суть стратегії розвитку вищого навчального закладу. Управління науково-освітнім процесом вищого навчального закладу. Сучасні «виклики» для професії викладача університету. Стадії зміни вищої школи як організації.

Тема 5. Реформа в галузі освітнього менеджменту і Болонська реформа в рамках сучасного європейського простору вищої освіти (2 год.).

Інтернаціоналізація як стратегія розвитку сучасного вищого навчального закладу. Інтернаціоналізація. Європеїзація. Глобалізація. Міжнародне стратегічне партнерство. Міжнародні освітні програми мобільності. Європейські моделі вищої освіти: особливості, принципи, засади. Єдиний європейський освітній простір. Болонська реформа. Сутність, мета, завдання Болонської реформи як структурної реформи та як засобу інтеграції й демократизації вищої освіти та підвищення її якості. Глобальні цілі Болонської реформи: наскільки вони досягнуті. Механізми, задекларовані для розв'язання завдань Болонської реформи. Реальні дієвість цих механізмів.

Академічна свобода і автономія вищого навчального закладу: історичний аспект і сучасне трактування. Індивідуальний та інституційний компонент академічної свободи. Основні критерії для визнання академічної успішності та досягнень.

Реформа в галузі освітнього менеджменту та управління вищими навчальними закладами як важлива частина трансформації європейської вищої освіти, що має величезне значення для її подальшого розвитку. «Тиха» революція у вищій освіті. Координаційні сили в управлінні вищою освітою (держава, академічна спільнота, ринкові структури, університетський менеджмент) та зміни їхнього впливу на вищу освіту в контексті сучасної реформи в галузі освітнього менеджменту. Компоненти

нового типу менеджменту і управління вищим навчальним закладом. Головні аспекти трансформації структури управління вищими навчальними закладами і освітнього менеджменту: зміна координаційних сил у системі вищої освіти, зміна основних критеріїв визнання академічної успішності, оновлення типу управління в структурі інституції, поява незалежних акредитаційних агенцій. Україна: інтегрування у світовий та європейський освітній простір

Змістовий модуль 2. Менеджер освіти.

Тема 6. Лідер. Менеджер. Місія менеджера освіти. Основні стилі менеджменту (2 год.).

Менеджер як суб'єкт управління в організації та професійний керівник. Місія менеджера. Суть понять «лідер», «лідерство». Типи лідерів. Адміністративно орієнтовані та освітньо орієнтовані менеджери. Ознаки стилю менеджменту. Основні стилі менеджменту.

Тема 7. Вимоги до сучасного менеджера освіти в Україні та зарубіжних країнах. Професійні та особистісні характеристики менеджера освіти (2 год.).

Модель професійної компетентності сучасного менеджера освіти. Професійні якості менеджера освіти. Людські якості менеджера освіти. Складові компетентності менеджера освіти.

Знання і вміння, необхідні менеджеру освітніх організацій для успішного виконання управлінських обов'язків. Вимоги до менеджера освіти: кваліфікаційні, соціально-психологічні, професійні. Структура психологічної готовності до менеджменту. Кваліфікаційні вимоги до особи менеджера у Великій Британії. Вимога до менеджера у системі менеджменту в США. Чинники успішної діяльності фінських менеджерів.

Управлінська команда. Характеристики ефективною управлінської команди. Складові ефективною командної діяльності. Критерії оцінювання персоналу.

Тема 8. Спілкування як засіб створення психологічно комфортної атмосфери у команді. Взаємодія і психологічний вплив під час спілкування (2 год.).

Спілкування як психологічний феномен та як засіб створення психологічно комфортної атмосфери та підтримки духу партнерства в навчальному і виховному процесі. Поняття, сутність, функції спілкування. Стили, рівні спілкування. Етапи спілкування. Бар'єри у спілкуванні. Механізми взаєморозуміння. Поняття психологічного впливу. Психологічні способи впливу під час спілкування. Види впливу і протистояння впливу. Слухання. Класифікація типів співрозмовника. Аргументація: цілі, прийоми, техніка. Нейтралізація зауважень співбесідника. Конфлікт. Його особливості, сутність, функції. Рівні та типи конфліктів. Стили поведінки у конфліктних ситуаціях. Способи розв'язання конфліктів. Психологічні способи регуляції ділових конфліктів.

3. Рекомендована література

Базова

1. Григораши В. В., Касянова О. М., Мармаза О. І. та ін. Управління навчальним закладом: Навч.-метод. посіб. (у двох частинах). Харків: вид-во «Ранок», 2004.
2. Даниленко Л. І. Інноваційний освітній менеджмент. К.: ГЛАВНИК, 2006.
3. Демчук В. С. Основи освітнього менеджменту. К.: Ленвіт, 2007. – 264 с.
4. Карамушка Л. М. Психологія освітнього менеджменту. К.: Либідь, 2004.
5. Маслов В. І., Драгун В. П., Шаркунова В. В. Теоретичні основи педагогічного менеджменту: Навч. посіб. для працівників освіти. – К., 1996. – 87 с.
6. Мармаза О. І. Менеджмент в освіті: секрети успішного управління. – Харків, 2005.
7. Менеджмент и организационное развитие высшей школы: учеб. / [под общ. ред. М. Н. Певзнера]. – Днепропетровск, 2012. – 528 с.
8. Освітній менеджмент: Навч. посіб. / За ред. Л. І. Даниленко, Л. М. Карамушки. – К., 2003.
9. Педагогіка вищої школи / За ред. З. Н. Курлянд. К.: «Знання», 2005.
10. Федоров В. Д. Менеджмент закладу освіти, менеджер закладу освіти: психологічні засади. – Кам'янець-Подільський, 2004.

Допоміжна

11. Аніскіна Н. О., Пасечнікова С. П. Технологія планування стратегічних змін. – Харків, 2005.
12. Битяк Ю. П. Система й повноваження органів управління освітою // Адміністративне право України: підруч. – К, 2005. – 544 с.
13. Гамаюнов В. Г. Дидактичний менеджмент: навчаюче управління. – Харків, 2004.
14. Грабовська С., Равчина Т. Конфлікти без насильства. – Львів, 2002.
15. Десятков Т. М., Коберник О. М., Тевлін Б. Л. Наука управління загальноосвітнім навчальним закладом. – Харків, 2004.
16. Карнегі Д. Как приобретать друзей и оказывать влияние на людей. – К.: Наукова думка, 1990.
17. Коротяєв Б. І., Курило В. С. Освітній простір: очікування та виклики часу й життя: монографія. – Луганськ: ЛНУ імені Тараса Шевченка, 2009. – 308 с.
18. Крижко В. В. Теорія і практика менеджменту в освіті: Навч. посіб. – К., 2005.
19. Курбатов С. Університетські рейтинги як фактор легітимізації елітного статусу освіти в сучасних умовах. – Суми, 2010. – 48 с.
20. Николаенко С. М. Реформа высшего образования в Украине и Болонский процесс. – К, 2007. – 46 с.
21. Момот О. І. Менеджмент якості та елементи системи якості: Навч. посіб. К, 2007.
22. Морозов А. В. Психологія впливу. – Харків, 2009. – 560 с.
23. Павлютенков Є. М., Крижко В. В. Основи управління школою. – Харків, 2006.
24. Поляков Н. В. Классический университет: от идей античности к идеям Болонского процесса. – Д.: Изд-во ДНУ, 2007. – 598 с.
25. Стеценко І. Т. Основи менеджменту. Хто такий менеджер: навч. посіб. – К.: АСК, 2004.

26. Тихомирова Є., Постоловський С. Конфліктологія та теорія переговорів: Підручник. – Суми, 2008.
27. Товканець Г. В. Університетська освіта: навч.-метод. посіб. – К.: Кондор, 2013. – 186 с.
28. Управління навчальним закладом: Навч.-метод. посіб. / В. В. Григора та ін. – Харків, 2004.
29. Химинець В. В. Інновації в сучасній школі. – Ужгород, 2004.
30. Шершньова З. Є., Оборська С. В. Стратегічне управління: Навч. посіб. – К., 1999.
31. Krull W. Exporting the Humboldtian University // *Minerva*. 2005. – Vol. 43, № 1. – P. 99–102.
32. Rinne R. and Koivula J. The dilemmas of changing university // *Entrepreneurialism in Universities and the Knowledge Economy*. Ed. by M. Shattock. – 2009. – P. 183–199.
33. Teichler U. The changing debate on internationalization of higher education // *Higher Education*. – 2004. – Vol. 48. – P. 5–26.
34. Simons M. “Education through Research” at European Universities: Notes on the Orientation of Academic Research // *Journal of Philosophy of Education*. 2008. – Vol. 40, Issue 1. – P. 31–50.

4. Форма підсумкового контролю успішності навчання: залік

5. Засоби діагностики успішності навчання: поточне оцінювання, тест проміжного контролю, оцінювання завдань самостійної роботи, перевірка індивідуального навчально-дослідного завдання (командного проекту).